

Pesachim Sources 26

רמב"ם הלכות חמץ ומצה פרק ב הלכה יט

המפרש בים והיוצא בשיירה תוך שלשים יום זקוק לבדוק, קודם שלשים יום אינו צריך לבדוק, ואם דעתו לחזור קודם הפסח צריך לבדוק ואחר כך יצא שמא יחזור ערב הפסח בין השמשות ולא יהיה לו פנאי לבער, ואם אין דעתו לחזור * אינו צריך לבדוק, וכן העושה ביתו אוצר, תוך שלשים יום זקוק לבדוק ואחר כך כונס אוצרו לתוכו, קודם שלשים יום אם דעתו לפנותו קודם הפסח צריך לבדוק ואחר כך עושה אוצר, ואם אין דעתו לפנותו קודם הפסח אינו צריך לבדוק.

ספ משנה הלכות חמץ ומצה פרק ב הלכה יט

[יט] המפרש בים וכו' וכן העושה ביתו אוצר. תימא דהא חששא רחוקה היא שנאמר שמא יפנה אוצרו ערב הפסח ויכלה מלפנותו בין השמשות ולא יהיה לו פנאי לבער. ואפשר לומר דשמא לא יכלה לפנותו וישאר שם חמץ מכוסה בפחות מג' טפחים וכיון דלא ידע בבירור שיש שם חמץ לא יתן אל לבו להוציאו:

מהר"ם חלאווה מסכת פסחים דף ו עמוד א

אלא אמר רבא לא אמרן אלא שאין דעתו לחזור אבל דעתו לחזור אפילו קודם ל" יום זקוק לבער. י"מ יש בדעתו ואין בדעתו קודם הפסח. וזה תימא דא"כ כל מי שיוצא אפילו מר"ה ודעתו לחזור לאחר שלשים יום חייב לבער שמא ימלך ולא יחזור עד תוך הפסח ומשכח חמץ בתוך ביתו ואתי ביה לידי תקל"ה ולא מסתברא הכי. ועוד דאם דעתו לפנות האוצר קודם הפסח אמאי חייב לבער מהשתא דהא דעתו לבדוק קודם הפסח אלא העיקר כמו שפירש"י ז"ל דעתו לחזור תוך הפסח וטעמא משום דמשכח ליה לחמץ ואתי ביה לידי תקלה. ובירושלמי מוחלפת הסוגיא דגרסי' התם הדא דתימא בשיש בדעתו אבל אם אין בדעתו לחזור אפילו קודם שלשים יום נמי צריך לבדוק ובספק אבל בודאי אפילו מר"ה אמר ר' אבא אפילו יש בדעתו לחזור צריך לבדוק שמא ימלך ולא יחזור. ויש לפרש בדעתו ואין בדעתו הנאמר שם קודם הפסח אלא בתוך הפסח ור' אבא אמר אפי' יש בדעתו לחזור כל שהוא בספק צריך לבדוק שמא ימלך ולא יחזור אלא תוך הפסח.

ונמצא עכשיו להלכה תוך שלשים יום בין בדעתו לחזור בין אין דעתו לחזור צריך לבדוק קודם שלשים יום אם דעתו לחזור ודאי קודם הפסח אין זקוק לבער אבל בספק שמא יבא תוך הפסח וכו"ש בודאי אפי' מר"ה צריך לבדוק וכן אם נעתק מן המקום לגמרי ואין דעתו לחזור כלל אין זקוק לבער. ומ"מ בכל שאין זקוק לבער מבטלו שם במקומו כדי שלא יעבור בבלי יראה ובל ימצא. וכן בעשה את ביתו אוצר. והרא"ה ז"ל יש לו דרך אחרת בזה ואינה מחוורת.

חידושי הר"ן מסכת פסחים דף ו עמוד א

אי דעתו לחזור אפילו מר"ה נמי, כתב רש"י ז"ל דכי הדר בימי פסח עבר עליה והיא שעתא לאו ברשותי דליבטלי' שהרי אינו שלו וכשרואהו עובר עליו, ואינו ברור אצלי דודאי כל אינו זקוק לבער דאמר' הכא, ביטול מיהא בעי, דאי לא כיון שהוא ברשותו בפסח נמצא עובר עליו דקרינן ב' בכל גבולך, וראיה לדבר דהא מדמינן ליה להעושה ביתו אוצר, ולא עדיף אוצר מנפלה עליו מפולת דאמר' לקמן דצריך שיבטל בלבו, אלא כך ראוי לומר דקודם ל" יום לא הזקיקוהו חכמים לבער, ובביטול דסגי מדאורייתא סגי ליה, ומקשי' אי דעתו לחזור אפי' מר"ה נמי ראוי שיבער דילמא אתי למיכל מיניה, ומסקינן דאה"נ, אלא דקודם ל" ואין דעתו לחזור בביטול בעלמא סגי ליה דהא לא אתי למיכל מיניה, אבל תוך ל" כיון שחלה עליו חובת ביעור (אוקימנא) [חייבוהו] לבער, זה נ"ל.

בית הבחירה למאירי מסכת פסחים דף ו עמוד א

המפרש מן היבשה לים או יוצא במדברות בשיירה קודם הפסח לילך דרך רחוקה אם דעתו לחזור לביתו סמוך לפסח אף מתחלת השנה צריך לבער שמתוך שדעתו לחזור קודם הפסח אינו נותן לב לבטל במקומו שהרי דעתו לחזור ולבער ושמא ישתהא ולא יבא עד שיגיע זמן האיסור וישכח ויאכל או שמא אין בידו עוד לבטל ומניחו ולערב עובר עליו או שמא יבא סמוך לחשכה ועובר עליו מיד וא"ת שיבטל בדרך אחר שרואה שעת האיסור באה טרדת הדרך מצויה לשכחה ואינו מרגיש עד שבא ונמצא עובר ואם אין דעתו לחזור בזמן זה אם תוך שלשים יום הוא אפי' לא ידע שיש שם חמץ בודאי הואיל וכבר התחילו להתעסק בהלכות הפסח הרי חובת ביעור ממשמשת ובאה וחייב לבדוק ולבער אבל קודם שלשים יום אין זקוק לבער אפי' היה שם חמץ ודאי אלא לכשיגיע קרוב לפסח יבטלנו ממקומו שמאחר שאין דעתו לחזור אף הוא נותן לב לבטלו במקומו ומ"מ אם דעתו לחזור קודם הפסח הרבה עד שיוכל לבער קודם זמן האיסור אף תוך שלשים יום אין זקוק לבער:

רש"י מסכת פסחים דף לא עמוד ב

צריך שיבטל בלבו - שמא יפקח הגל במועד, ונמצא עובר עליו.

בית הבחירה למאירי מסכת פסחים דף לא עמוד ב

המשנה הרביעית והיא מחלק השלישי גם כן והוא שאמר חמץ שנפלה עליו מפלת הרי הוא כמבוער רבן שמעון בן גמליאל אומר כל שאין הכלב יכול לחפש אחריו אמר הר"ם כל שאין הכלב יכול לחפש אחריו הוא שיהיה עליו גובה שלשה טפחים וצריך שיבטל בלבו ורבן גמליאל לא בא לחלוק אבל ביאר דין המפולת איך הוא: אמר המאירי חמץ שנפל עליו מפולת ר"ל קודם הפסח הרי הוא כמבוער אחר שאין דעתו לפנותו ואין צריך לפקח עליו את הגל ובגמ' הצריכוהו לבטלו בלבו שאם לא יבטלנו נמצא עובר בבל יטמין או שמא יתפקח הגל במועד ויעבור בבל יראה

מגן אברהם סימן תלג ס"ק יז

יז (פמ"ג) (מחה"ש) מבטל בלבו. לרש"י ור"ן הביטול דרבנן דכיון שיש עליו גובה ג"ט ה"ל כמבוער ולסמ"ק הביטול דאוריית' וכ"מ במ"מ עב"י ס"י תל"ח וא"כ אם לא ביטלו עד אחר זמן איסורו חייב לפקח הגל ולבערו כיון שאינו ברשותו לבטלו אבל אם נפל עליו גל גדול שאין בידו לפקחו והוא אבוד ממנו ומכל אדם מותר דלא קרינן בו שלך, וכתב ש"ג הואיל ולא עבר עליו בבל יראה מותר אפי' באכילה אחר הפסח ואין לחוש בו להערמה הואיל ונפל עליו מפול' ע"כ וצ"ע (ב"ח) והרשב"א בתשו' סי' ע' כ' שלהירושלמי חמץ שנפלה עליו מפולת מותר אחר הפסח אלא שרב האי ז"ל אסר וכ"כ הכ"מ פ"ג ועסי' תל"ו ס"א וסי' תמ"ח ס"ה:

חכמת שלמה מסכת פסחים דף ו עמוד א

רש"י בד"ה דעתו לחזור וכו' אינו שלו וכשראהו עבר עליה נ"ב משמע דעל מה שמצא אינו עובר עליו כל זמן שלא ראה אותה עד עתה אפי' לא בטלו ודבר תימה הוא נהי שלא היה בידו לבער מ"מ חמץ שלו בביתו הוא ועובר בבל יראה כל זמן שלא ביטלו והנראה בעיני לפרש דמיירי בספק שלא ידע בודאי שיש לו חמץ בביתו וכן איתא בירושלמי ומש"ה אינו עובר אלא משעת הידיעה ומ"מ איכא למיפרך ממ"נ אם בא לביתו בי"ט וס"ל לרש"י שאין יכול לשורפו בי"ט אפי' לא בטלו א"כ אנוס הוא כמו שהיה עד עתה ואם בחול המועד ישרפנו מיד וי"ל דחיישינן שמא ישהה רגע אחת בפרט מאחר שבא מן הדרך שמא יתעצל מעט אבל אותם שפירשו דאיירי אפי' בודאי חמץ צריכין לפרש דאיירי בביטולו ואפ"ה אין נכון שיהא חמץ בביתו אצלו וכן יראה מלשון הר"ן למעיין בו ולא משום שעובר בבל יראה ודו"ק. (עיין במהרש"א):

מהרש"א חידושי הלכות מסכת פסחים דף ו עמוד א

בפירש"י בד"ה דעתו לחזור בימי הפסח כו' וכשראהו עובר עליה עכ"ל וכתב מהרש"ל משמע דעל מה שמצא אינו עובר עליו כל זמן שלא ראה אותה כו' ודבר תימה הוא נהי שלא היה בידו לבער מ"מ חמץ שלו בביתו הוא ועובר עליו בבל יראה כו' עכ"ל ע"ש באורך ולי נראה דודאי איירי אף בשיש לו ודאי חמץ בביתו ואפ"ה כשאין דעתו לחזור אין זקוק לבער דעשאוהו כנפלה עליו מפולת דמבטלו ודיו וכ"כ הר"ן וכן נראה דמדמי לה לאוצר שאין דעתו לפנותו שפירש"י בהדיא דה"ל כנפלה עליו מפולת וכשדעתו לחזור בימי פסח חששו כיון דהוא בים ובמדבר בשיירא ואין כאן מקום בדיקה ושמא יפשע ולא יבטל כדלקמן בשמעתין דלכך לא תקנו שיבטל אלא בלילה בזמן בדיקה ולא בד' ובה' וכשיבא לביתו בימי הפסח עובר בבל יראה ומיהו בההוא דעשה ביתו אוצר שהוא מקום בדיקה וליכא למיחש שמא לא יבטל אין לפרש כי הכא אלא אפילו אם יבטל איכא למיחש שמא יפנה בימי פסח אתי למיכליה וכענין זה כתב הב"י בשם הגהת מיימון ודו"ק:

רש"י מסכת פסחים דף כז עמוד ב

שאם לא מצא עצים ישב ויבטל - בתמיה, ואף על גב דאמרינן בפרק קמא /פסחים/ (יב, ב) לר' יהודה, אבל בשעת ביעורו - השבתתו בכל דבר, גבי פלוגתייהו מיהא קולא היא, במי שהוא רוצה לצאת בשיירא, או בתוך שלשים, דאמרינן: זקוק לבער, וכשאין עצים לשורפו - יהא יושב ובטל, ולא יבערנו.

רש"י מסכת פסחים דף כז עמוד ב

רש"י ד"ה שאם לא מצא לצאת בשיירא או העושה את ביתו אוצר בתוך ל' כו' כצ"ל. והש"א בתשו' ע"ז העתיקו כמ"ש לפנינו אך בלא מלת או:

פני שלמה מסכת פסחים דף כז עמוד ב

הא דקאמר יוצא בשיירא או בתוך שלושים צ"ל יוצא בשיירא ודעתו לחזור בימי הפסח, או בתוך שלושים ואין דעתו לחזור בימי הפסח, כמו שפירש"י לעיל [שם ד"ה דעתו לחזור],

חידושי הריטב"א מסכת פסחים דף ו עמוד א

ודעת הרא"ה ז"ל דכל שזקוק לבער מברך על הביעור, ונראין הדברים תוך ל' יום דוקא. וכל היכא דאמרין שאינו זקוק לבער אעפ"כ צריך לבטל בזמנו, כן כתב הרי"ט ז"ל.

בית הבחירה למאירי מסכת פסחים דף ו עמוד א

וכל אלו שבדוקין קודם זמן יש אומרים שאין מברכין לפי שאין שעת המצוה אלא מאור ארבעה עשר ויש אומרים שמברכין ואין נראה כן וכל אותם שאין יכולים לבדוק בשעת הביעור וצריכים לבטל במקומם יש אומרים שמברכין על הבטול ואף גדולי המפרשים כתבו בהדיא ואין הדברים נראין ומה שנתגלגל כאן במדת כלל ופרט כבר ביארנוהו יפה בששי של סנהדרין:

מרדכי מסכת פסחים פרק אור לארבעה עשר רמז תקלד - תקלה

[שם] וצריך שיבטל כו' רש"י [רמז תקלה] פירש בתשובה שמיד בלילה יבטל ויש נוהגין לבטל ממחרת בתחלת שש בשעת שרפה ואמר ראבי"ה דשניהם כאחת טובים וכן בספר המצות בשם ר"י ור' יהודה שמנהג כשר הוא לבטל אף בשעת הביעור לפי שרגילין לחזור ולקנות חמץ למחר וחוזר וזוכה בו ואין בכלל הביטול דלילה. העושה ביתו אוצר תוך ל' יום צריך לבער. וכתב ראבי"ה דאפי' הוא ביתו של נכרי ויוצא הישראל ממנו אף על פי שהנכרי יתן לתוכו את חמצו בפסח המצוה מוטלת על הישראל לעסוק ולבדוק ולבער כשיוצא והנ"מ במפרש ויוצא ממנו בשיירא אבל אם נכנס הישראל ממנו בבית אחר בעיר הזאת או באחרת שיבדוק ויבער שמה תו לא בעי למיבדק הכא:

שולחן ערוך אורח חיים הלכות פסח סימן תלו סעיף ג

^(ז) <ז> ישראל יא' ט' היוצא יב' טו' <טו'> מבית א"י תוך שלשים יום ונכנס בבית אחר בעיר זו, או הולך לעיר אחרת, ^(כ) טו' אינו צריך לבער בית הא"י, ^(כז) טז' <טז'> שהרי יקיים י' מצות ביעור ^(כח) באותו בית אחר. יז' <יז'> אבל אם הוא מפרש או יוצא בשיירא ולא ^(א) יכנס בפסח בבית, ^(ג) ז' <ז'> יש מי שאומר שחל עליו חובת הביעור כיון שהוא תוך ל' יום, ^(כט) טז' וצריך לבער בית הא"י שהוא יוצא ממנו כדי לקיים מצות ביעור, ^(ה) יג' יח' <יח'> אף על פי שהא"י יב' יכנס לבית בפסח; ^(לא) וי"א שאינו צריך יז' ^(לב) טז' כשנכנס בו הא"י (טור).